SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 173/08-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť A. K., L., zastúpenej advokátom JUDr. V. P., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Trnave vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 36/2006 a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 53/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. marca 2008 doručená sťažnosť A. K., L. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj porušenie práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať svoj majetok zaručeného čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 36/2006 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 53/2007.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 28. decembra 2004 si na Obvodnom pozemkovom úrade v Trnave (ďalej len „obvodný pozemkový úrad“) uplatnila *„nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom (...)“* podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“). Obvodný pozemkový úrad rozhodnutím č. k. K2006/00081-Pe zo 17. augusta 2006 rozhodol, že sťažovateľka nespĺňa podmienky na navrátenie vlastníctva alebo na priznanie náhrady za predmetné pozemky, pretože nie je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 reštitučného zákona.

Toto rozhodnutie sťažovateľka napadla odvolaním, ktoré založila na tvrdení, že *„v čase prechodu nehnuteľností do vlastníctva štátu bola zapísaná pozemkovoknižná vlastníčka A. L. mŕtva a teda logicky nemohla byť vlastníčkou pozemkov. Preto mal správny orgán skúmať z akej osoby prešlo vlastníctvo na štát a kto bol právnym nástupcom A. L. V tom prípade by správny orgán musel skúmať aj splnenie podmienok pre vydržanie nehnuteľností v prospech právnej predchodkyne sťažovateľky V. L., rod. F.“*.

Krajský súd rozsudkom č. k. 32 Sp 36/2006-24 zo 7. februára 2007 napadnuté rozhodnutie obvodného pozemkového úradu potvrdil. V odôvodnení svojho rozsudku vychádzal zo záveru, že zo strany sťažovateľky nebolo *„preukázané a to spôsobom vylučujúcim akékoľvek pochybnosti, že predmetné nehnuteľnosti prešli mimo pozemkovej knihy do vlastníctva brata pôvodnej vlastníčky T. L. na základe závetu, keďže navrhovateľka* (sťažovateľka, pozn.) *takýto závet správnemu orgánu nepreukázala. V spisovom materiáli sa nachádza len kópia prekladu závetu bez podpisov. Pokiaľ by aj správny orgán uznal v spise založenú kópiu opisu závetu zo dňa 5. 9. 1934 za platný závet, podľa názoru*

krajského súdu na základe takéhoto závetu vlastníctvo T. L. nevzniklo vzhľadom k absencii nutného pozemkovoknižného zápisu. Pokiaľ ide o tvrdenie navrhovateľky (sťažovateľka, pozn.) *o vydržaní vlastníctva zo strany T. L. a následne zo strany A. L. a jeho manželky V., podľa názoru krajského súdu nebolo taktiež preukázané, že menovaní predmetné nehnuteľnosti užívali ako vlastné. Podľa názoru krajského súdu T. L., ktorý mal predmetné nehnuteľnosti zdediť na základe závetu po svojej sestre ani nemohla začať plynúť vydržacia lehota, pretože tento nevstúpil do držby predmetných nehnuteľností a vôbec ich nezačal užívať ako svoje vlastné. Z opisu testamentu a napokon aj z jeho vlastného vyjadrenia zo dňa 4. 12. 1946 totiž vyplýva, že tento sa nezdržiaval na území vtedajšej Československej republiky, ale žil vo V. v Maďarsku.“*.

Sťažovateľka doručila 19. marca 2007 najvyššiemu súdu odvolanie proti rozsudku krajského súdu, v ktorom zotrvala na svojom stanovisku, že je oprávnenou osobu podľa reštitučného zákona. Podľa jej názoru sa krajský súd *„nedostatočným spôsobom vysporiadal s otázkou vydržania predmetných pozemkov zo strany V. L., rod. F.“*. Námietky sťažovateľky smerovali aj k názoru krajského súdu, že dôkazy mala predkladať ona. Sťažovateľka citujúc príslušné ustanovenia zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“) vyjadrila v odvolaní stanovisko, podľa ktorého *„správny orgán mal v rámci správneho konania zabezpečiť dôkazy, svedčiace o prípadnom nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním. Ak sa takéto dôkazy v spise nenachádzajú môže byť rozhodnutie správneho orgánu vecne správne iba v tom prípade, ak sa správny orgán o ich získanie usiloval a táto skutočnosť je zo spisu nepochybná.“*. Preto aj krajský súd mal *„posúdiť najmä to, či správny orgán dostatočným spôsobom zistil skutkový stav“*.

V ďalšom texte podaného odvolania sťažovateľka vyvracala názory krajského súdu o preukázaní existencie závetu, o absencii pozemkovoknižného zápisu v prospech vlastníckeho práva T. L. i o užívaní predmetných nehnuteľností T. L. ako vlastných. V závere sťažovateľka najvyššiemu súdu navrhla, aby rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie obvodného pozemkového úradu sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd rozsudkom z 18. decembra 2007 vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 53/2007 napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil. Najvyšší súd sa stotožnil so závermi krajského súdu, že sťažovateľka neuniesla v správnom konaní dôkazné bremeno, pričom uviedol, že *„skutočnosti, preukazujúce oprávnenosť osoby, pozostávajúce z vlastníckej listiny žiadaných pozemkov a pokiaľ žiadateľom nie je oprávnená osoba podľa § 2 ods. 1 (pôvodný vlastník) aj listiny preukazujúce právne nástupníctvo po pôvodnom vlastníkovi podľa § 2 ods. 2, je povinný pozemkovému úradu predložiť žiadateľ reštitučného nároku“*.

V sťažnosti adresovanej ústavnému súdu sťažovateľka znovu stručne zrekapitulovala priebeh zmien vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam, ktoré mali založiť jej reštitučný nárok. Zároveň uviedla, že *„krajský súd, ako aj najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadali so zásadou materiálnej pravdy, ktorá je jednou zo základných zásad správneho konania. Táto zásada znamená, že v správnom konaní je potrebné zistiť skutkový stav veci objektívne, nie iba na základe procesných návrhov účastníkov konania, resp. nimi predložených listinných alebo iných dôkazov. Dôkazné bremeno je teda na konajúcom správnom orgáne. Ak teda sťažovateľka svoje nároky odvodzovala z titulu vydržania, bolo vecou správneho orgánu zaoberať sa touto skutočnosťou pri zisťovaní skutkového stavu, a to nielen na podklade dôkazov, ktoré predkladala sťažovateľka.“*. Krajský súd i najvyšší súd tak podľa názoru sťažovateľky pochybili, ak vychádzali zo záveru, *„že správny orgán zistil skutkový stav dostatočne a že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno“*.

Vyvodené závery krajského aj najvyššieho súdu sú podľa sťažovateľky arbitrárne, zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, pričom majú za následok porušenie jej základných práv.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd jej sťažnosť prijal na ďalšie konanie a následne vydal tento nález:

„1. Základné právo A. K. na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie ako aj jej základné právo vlastniť a pokojne užívať svoj majetok rozsudkom Najvyššieho súdu SR, č. k. 1Sžo 53/2007 zo dňa 18.12.2007 ako aj rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 32Sp/36/2006 zo dňa 07.02.2007 bolo porušené.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR, č. k. 1Sžo 53/2007 zo dňa 18.12.2007 sa zrušuje.

3. Krajského súdu v Trnave č. k. 32Sp/36/2006 zo dňa 07.02.2007 sa zrušuje.“

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka v časti sťažnosti namietala porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu rozhodnutím krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Sp 36/2006.

Právomoc ústavného súdu vyplývajúca z čl. 127 ods. 1 ústavy je vo vzťahu k všeobecným súdom limitovaná princípom subsidiarity, podľa ktorého poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Proti rozsudku krajského súdu č. k. 32 Sp 36/2006-24 zo 7. februára 2007, ktorým bolo rozhodnutie obvodného pozemkového úradu potvrdené, mala sťažovateľka právo podať opravný prostriedok - odvolanie - a túto možnosť aj využila. O odvolaní rozhodoval

najvyšší súd, ktorý bol v tomto prípade oprávnený aj povinný poskytnúť sťažovateľke ochranu práv, ktorých porušenie v sťažnosti vo vzťahu ku krajskému súdu namieta.

Právomoc najvyššieho súdu preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu v tomto prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, preto ústavný súdu sťažnosť v časti týkajúcej sa namietaného porušenia označených práv sťažovateľky vo vzťahu k rozsudku krajského súdu odmietol pre nedostatok právomoci.

K časti sťažnosti namietajúcej porušenie označených práv sťažovateľky rozsudkom najvyššieho súdu vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 53/2007 ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Základným argumentom, ktorý sťažovateľka použila vo svojej sťažnosti, bolo tvrdenie o nesprávnosti právneho názoru najvyššieho súdu, že v správnom konaní o reštitučnom nároku bolo povinnosťou sťažovateľky úplne a bez akýchkoľvek pochybností preukázať splnenie podmienok prepísaných reštitučným zákonom na vydanie rozhodnutia

o navrátení vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam. Podľa jej názoru, zásada materiálnej pravdy v správnom konaní ukladá povinnosť obstarávania dôkazov aj správnemu orgánu, nielen účastníkovi konania. V dôsledku neakcpetovania tohto názoru, boli podľa sťažovateľky najvyšším súdom porušené práva uvedené v sťažnostnom návrhu.

Porušenie niektorej zo základných zásad správneho konania spôsobuje podľa názoru ústavného súdu závažné vady konania majúce za následok nezákonnosť správneho konania, čo musí nevyhnutne viesť k zrušeniu rozhodnutia, ktoré je výsledkom takého konania. Ak by sa teda preukázalo porušenie zásady materiálnej pravdy v správnom konaní v posudzovanom prípade a najvyšší súd by túto vadu neodstránil, bola by daná právomoc ústavného súdu meritórne preskúmať sťažnosť sťažovateľky.

Ústavný súd k okolnostiam prípadu uvádza, že Správny poriadok je všeobecným predpisom (lex generalis) upravujúcim jednotlivé procesy prebiehajúce vo verejnej správe. Z tohto jeho postavenia vyplýva, že právnu reguláciu správneho konania často predstavuje aj veľké množstvo osobitných predpisov (lex specialis), ktoré môžu obsahovať úpravu odlišnú od procesných pravidiel zakotvených v Správnom poriadku. Tak je to aj v prípade reštitučného zákona. V jeho ustanovení § 5 ods. 1 prvej vete sa uvádza, že právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Z uvedenej formulácie jednoznačne vyplýva, že v konaní o reštitučnom nároku sťažovateľky spočíva dôkazné bremeno týkajúce sa preukázania splnenia hmotno-právnych podmienok na priznanie reštitučného nároku výlučne na nej. Táto podoba právnej úpravy má prednosť pred všeobecnými ustanoveniami Správneho poriadku zakotvujúcimi v určitých prípadoch povinnosť správneho orgánu (a nielen účastníka konania) náležite objasniť skutočný stav veci, a preto obvodný pozemkový úrad i oba žalované súdy postupovali pri posudzovaní sťažovateľkinho nároku správne.

Ústavný súd tak nezistil žiadnu ústavne relevantnú súvislosť medzi označenými právami sťažovateľky a postupom najvyššieho súdu. Právne závery najvyššieho súdu preto nemožno hodnotiť ako arbitrárne, zjavne neodôvodnené, a tak spôsobujúce svojou neudržateľnosťou porušenie základných práv zaručených ústavou i práv garantovaných

sťažovateľke medzinárodnými zmluvami uvedenými v čl. 127 ods. 1 ústavy. Tento záver viedol ústavný súd k odmietnutiu posudzovanej sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť v časti napádajúcej rozsudok najvyššieho súdu.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd už nezaoberal ďalšími požiadavkami formulovanými sťažovateľkou v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2008